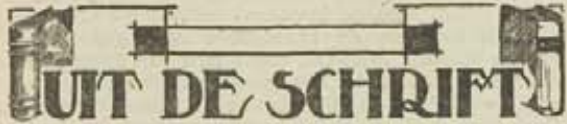

de volwassenen zou ze dan geschieden op autorisatie van een enkelvoudig, en bij de kinderen op die van een dubbel oordeel der liefde in den aangegeven zin: bij volwassenen een oordeel der liefde aangaande zichzelf, bij de kinderen een aangaande die volwassenen en óók nog aangaande zichzelf. Weg er mee, de Schrift en de kerk van alle eeuw haalt een streep door den regel, dat de kerk geen onderscheid moet maken tusschen leden en leden. K. S.

PRIESTER EN LAM IN ÉENEN.

Roepende met groote stem, zeide Jezus: Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest. Lucas 23:46.

De groote stem, het luide roepen, dat is een element, hetwelk in de berichten omtrent Christus' dood op meer dan één plaats optreedt.

Ook aan het einde, als Hij den geest geeft.

En daar heeft het wel zijn bijzondere plaats. Want het zegt ons, dat de dood van Christus niet is te vergelijken met een vlammetje, dat lang flikkert en eindelijk, eindelijk uit is. En ook niet met een geluid, dat langzaam wegsterft. Of met een beweging, die geleidelijk aan aan kracht en snelheid inboet, totdat ten leste geen trilling meer is waar te nemen.

Neen, de dood van Christus gelijkt op een heldere lamp, die plotseling ophoudt te branden. Een hevige geluids-stoot markeert het oogenblik van Zijn sterven. De meerdere van Simson vergadert al zijn krachten, roept overluide, roept meer aan, dan dat Hij uitroept, en geeft alzoo den geest. Hij laat hem niet gaan, niet zwerfen, en niet zweven. Doch Hij bestelt hem in de hand van Vader.

En dit heeft alzo moeten zijn.

Want deze dood is de eenige, die Lam en Priester wil vereenigd zien in één persoon.

Geen offer is ooit gebracht als teeken der verzoening, of priester en offer waren er twee.

En wanneer ooit al iemand dacht, zichzelf te kunnen offeren, dan schold de wet hem weg: gij zijt zoowel van priester als van lam een spotbeeld, en gij miskent de wet der openbaring.

Doch heden is het uur gekomen, waarop de ééne, die bevoegdheid heeft het leven af te leggen, daartoe geroepen wordt krachtens het vreeverbond, dat in de eeuwigheid Hem zelf zich deed verplichten eenmaal zijn eigen priester te worden, d.i. zich zelf te offeren.

Zelf te offeren: heel-en-al Priester.

Zich te offeren: heel-en-al Lam.

Dus behoort de grootste kracht te liggen naast de grootste krachteloosheid. Slechts de krachtige priesterhand kan offeren naar behooren. En alleen het gezonde, gave, sterke lam kan den dood werkelijk lijden.

Dus drijft de sterke Priester zichzelf als lam den adem uit. Hij perst hem uit. Het is het wonder, dat de kerk steeds weer in deze woorden onder een formule brengt: Zijn dood is daad. K. S.

ZANGERS EN SPREKERS, SPEELLIEDEN EN LITURGEN, II.

De sacramentele beweging, die verleden week reeds ruw werd aangeduid, maakt vele leerlingen. Langdurig zal dit leeringschap niet zijn: daarvoor is de ontkrachtiging van begrippen als „Woord“ en „sacrament“ te brutaal. Maar de leerlingen, die zich achter de herauten van deze beweging scharen, zullen toch in massa voor de orthodoxie verloren zijn; de „beweging“ is een van die nerveuse decadentie-verschijnselen, die in onzen tijd de kerk ontbinden, en die getypeerd zijn door een devaluering van alle waarden, die we hadden, en zulks in naam der WAARDEN waarnaar men op zoek is, en die men nimmer grijpen kan, naar eigen zeggen.

De pijnlijk aandoende zelfoverschatting van hen, die in den laatsten tijd de theologisch-kerkelijke begrippen ontkrachten, ontbreekt ook hier niet. Prof. van der Leeuw (Liturgiek, 26) verklaart, dat deze liturgische beweging, „zal zij überhaupt iets zijn, niet minder dan een hervorming zal bedoelen“.

Maar de hervorming zet zich hier op een verkeerde plaats in. Men geeft hier aan het avondmaal zoo groote plaats. Waarom? Omdat „de Heer“ het zelf heeft gegeven. We lezen (32:3): „Wanneer wij zoeken naar het centrum van onzen eeredienst, ligt het toch voor de hand allereerst te zien naar den eeredienst, dien de Heer ons zelf heeft gegeven, de bediening van het Heilig Avondmaal. Doet dit tot mijn gedachtenis..... Hier wordt de schare der jongeren tot gemeente, hier wordt het samenzijn met den Leeraar tot sacrament: dit is mijn Lichaam, dit is mijn Bloed. —

In het midden van den Eeredienst staat de Avondmaalsdisch“. Het avondmaal heet hier dan ook consequent: de grondvorm van allen eeredienst. Want het is het teken van de openbaring zelve: van 's Heeren dood en opstanding, van zijn vleeschwording en verheerlijking, van zijn Komst en Wederkomst. ELKE handeling in den eeredienst — zoo heet het verder — moet zich rechtvaardigen in haar sacramenteel karakter door haar betrekking tot deze grondhandeling.

De grondvorm.....

De grondvorm van het verkeer tusschen God en mensch is immers volgens Van der Leeuw (132) de Vleeschwording; en die grondvorm nu brengt mee, dat het sacrament van het Heilig Avondmaal in elken Zondagmorgendienst wordt gevierd. Waar dit — zoo zegt hij — om welke reden ook, niet wel mogelijk is, bedenke men, dat niettemin de dienst alleen dienst is, doordat hij het Avondmaal tot vooronderstelling en grondslag heeft. Het EENIGE sacrament, dat er „eigenlijk“ is, ziet hij in de verlossende en verzoenende Tegenwoordigheid Christi in de aardse lichamelijkeheid (47). Deze wordt door Christus' kerk gevierd, volgens den schrijver.

Zoo kon Noordmans (Liturgie, 1939, 102) wel met goede reden schrijven, dat Van der Leeuw het sacrament de „sublimering eener eenvoudigste levensuiting“ noemt. Tevens, dat Van der Leeuw „de liturgische handeling belegt met het epitheton waarlijk, en er tegen opkomt, dat wat de kerk in andere formatie, in vereenigingen, b.v. op het zondagsveld, doet, als in ernst gedaan daarboven worde gesteld“. In het sacramentele van den heelen eeredienst is het sacrament algemeen gemaakt.

Wij behoeven onzen lezers niet breed uiteen te zetten, waarom wij dit alles haten. Haten als de ondermijning van alle waarachtige theologie, en dit zoogenaamd in naam van haar liefste motief: de vleeschwording des Woords. Want het is niet meer dan woordenspel, de vleeschwording, dit „mysterie der godzaligheid“, te doen aanmerken als den grondvorm voor het verkeer tusschen God en mensch. Vleeschwording is geen „vorm“, en heelemaal geen verkeers-vorm. De vleeschwording des Woords was b.v. de eenige weg, om het verkeer tusschen God en mensch grondig op te breken, in naam der straffende gerechtigheid; zij was de voorwaarde óók voor het vernietigen en ongedigen en straffen van den Borg naar en in de natuur die gezondigd had. Dat is wel wat anders dan grondvorm van (pacifiek) verkeer. Neen, we zeggen niet, dat met het bovenstaande de betekenis der vleeschwording is uitgeput. Wel, dat achter deze algemeen-making van de „figuur“ der vleeschwording de zeer antieke verwarring ligt van de begrippen „Christus als midden-persoon“ (als mesos) en „Christus als middelaar“ (mesités). De Schriftgeloovige ziet in Hem den Middelaar, die God en menschen, gescheiden vanwege de zonde, met elkander verzoent. Deze schijn-theologie ziet Hem als een midden-figuur, verwant aan God, verwant aan den mensch, daarom in staat Gódt te begrijpen, en in staat, evenzeer, om óns te begrijpen; een figuur, die niet zoozeer door een betalend offer, als wel door zijn enkele zijn, naar twee kanten de hand kan strekken, naar God toe, en naar ons toe, alzo „contact“ aan beiden gevende.

De grondvorm van het verkeer. Welja.

Maar wie het zoo ziet, heeft meteen het recht verbeurd, ons te spreken van sacramenten. Hij heeft ze van het Woord losgemaakt, en van de borgtochtelijke verzoening tevens.

Niet gemakkelijk nu is het de gevaren van zulk een beweging te onderkennen. Zij laat haar theologische achtergronden meestal in een nevel, zoo vaak zij zich tot de menschen „van de practijk“ richt. En haar woordkeus is zelf al zeer ondoorzichtig.

Daarom verblijft het ons, dat de heer Milo in zijn boek een aparte paragraaf opneemt onder het opschrift: „Geen sacramentalisme“. Terecht schrijft hij (blz. 153), dat hier eigenmachtig wordt beschikt over de plaats, die Woord en Sacrament naar Gods wil in het leven der kerk moeten innemen. Alsmode dat er in de Schrift niet de minste aanwijzing is om muziek en zang sacramenteel te verklaren.

Het doet ons daarom vreugde, in den brief, dien de heeren Milo en R. Huizenga richtten tot de „Vereeniging voor Protestantische Kerkmuziek“, volgende passage te lezen (opgenomen in het boek van dhr Milo, blz. 157/8):

Uw jaarverslag-1937 spreekt van „uitvoering van gewijde muziek tijdens de eredienst“. Dit wekt de gedachte aan muzikale bijdragen, waarvan wij niet zouden kunnen meewerken. Het betreft dan immers aesthetische belevingen, die als zodanig buiten de geloofs-werkzaamheid liggen van de gemeente, die haar HEER ontmoet. Bovendien zou het uitvoeren van muziek niet de Kerk als geheel ten goede komen, maar alleen hun die daar oer voor hebben, zoals Mej. Joh. de Geus in genoemd jaarverslag ook zegt: „opdat zij (de grote componisten) hun zendingstaak zouden vervullen aan hen, die ervoor ontvankelijk zijn“. Dit musiceren voor een deel der gemeente komt in strijd met het wezen der Kerk, die de gemeenschap der heiligen is.

U gebruikt in Uw bulletin diverse uitdrukkingen, die

ons ongewoon klinken, en die doen vermoeden, dat U reeds een grondslag hebt gekozen, op welke wij ons niet zouden kunnen begeven. Daar is eerst de uitdrukking „zendingstaak“ in bovenstaand citaat, welke door muziek zou moeten worden vervuld. Voorts spreekt U over het „sacramenteel karakter van kerkmuziek“. In onze confessie (art. 33) belijden wij de genoezaamheid der twee ons door Christus geschonken sacramenten, te weten de H. Doop en het H. Avondmaal. In dezelfde circulaire spreekt U van „uitverkoren der gemeente“. Wij kennen slechts „de gemeente der uitverkorenen“ (Doopformulier), d.i. de Kerk, waarin geen andere uitverkorenen voorkomen, in de priesterlijke zin als door U bedoeld. — Hoewel wij waarderen, dat U „geenszins een mening of een bepaalde richting wilt opdringen“, vragen wij ons af, of Uw werk wel in ruimer kring vruchtbaar zal blijken te zijn, zonder een vooraf opgestelde, aan Gods Woord gebonden, belijdenis.

Tot zoover de aanhaling.

Hier wordt geschiedenis gemaakt en gewaakt, terwijl het tijd is. K. S.

VOORTGEZETTE WANDELING LANGS ENKELE KERKELIJKE PERSSTALLETJES

Bij het vervolg van onze wandeling langs enkele persstalletjes, waarboven tegenwoordig het spandoek wappert „Voor den opbouw van het Gereformeerde leven“ naderen wij de tent, waarboven staat: „Van het Verbond“.

Het is een ruime, royaal opgezette kraam. Dat mag ook wel. Den laatsten tijd is hier de drukte wel wat geluwd, daar de trek veel meer is gegaan in de richting van die eerste twee kramen, maar eenige jaron geleden was dat anders. Toen was het hier één grijze berg van geschriften; die bij duizenden lagen opgestapeld en grif van de hand gingen. Het zag hier toen dagelijks zwart van de koopers. „TOELICHTING“ was de titel van dezen „best seller“. Het geschrift wilde licht verspreiden over wat in de geheime concilies was verhandeld en besloten. Zulke dingen trekken de aandacht. Aan de bedenkelijke gezichten van sommige koopers was het evenwel al te zien, dat niet ieder dat verspreide licht waardeerde. Er kwamen tegen geschriften los, die links en rechts werden aangeboden, en zich tegen dezen grijzen stroom wilden handhaven. De leiding van deze tent dachtte evenwel geen critiek en beantwoordde deze tegen-actie prompt met een nieuwe lawine van lectuur. PRAE ADVIES las je allerwegen op die duizenden blauwe omslagen. Alles zag eenvoudig blauw in deze tent van al die nieuwe boekjes. Opnieuw verdrong men zich om er een te bemachtigen. Nu werden de gezichten van tal van lezers eerst recht zomber. Vanaf dat tijdstip was het met alle rust rondom deze tent voorgoed gedaan. Het werd er bepaald zeer rumoerig. Dat verdroot den man van dit stalletje. Hij wist het zoover te krijgen met de hulp van den marktmeester, dat al die tentjes, waarin die van de zijne afwijkende lectuur werd aangeboden, van de markt wegden verdreven. De een na den ander zag men, midden op den dag, noodgedwongen zijn matjes oprollen en heengaan. Er kwamen leelijke hlaten, kale plekken in die eens zoo vroolijke aaneengesloten tentenrij. Midden op den dag viel er toen die bekende, landerige stemming die anders eerst pleegt te gaan heerschen bij het scheiden van de markt. Je leerde er ook de kooplui kennen, want dit alles verlep niet steeds in pais en vree. Wat stond er nu feitelijk in die boekjes van die heengezonden? Ze noemden veel het Verbond. En dat was tegen den zin van de leiding van deze groote tent. Het grijze boekje keurde dat af. Minder praten over het Verbond was meer in de lijn. Doch wat ziet men nu? Reeds meer dan een jaar lang tref je in deze tent niets anders aan dan al maar lectuur over het Verbond! Van week tot week hetzelfde. Er zijn er die zeggen, dat deze tenthouder het monopolie wilde hebben, geen concurrentie duldde en waar deze nogal actief was, moest ze er maar uit. Hij heeft nu het rijk alleen. De grijze en blauwe boekjes zijn al lang vergeten. Zoo goed ze in het begin van de hand gingen, zoo slecht liep het er op het laatst mee. Menige koper achtte zich zelfs bedrogen, omdat men, wat men eerst warm had aanbevolen, nu losliet en daarvan zei: stop 't maar in de kachel. Ondertusschen is er naar het oordeel van menigeen niet veel veranderd in deze tent, want bekijk je al die nieuwe Verbondslectuur goed, dan heeft het er veel van, dat wel de bandjes zijn veranderd en de opschriften, maar dat de inhoud ongewijzigd is gebleven. Echt in trek is deze tent evenwel niet meer, de groote stroom van het publiek heeft zich verlegd. Met de vrij schaarsche belangstellenden wandelen we weer verder.

Volgens afspraak zouden we nog even aanwippen bij dat tentje, waar die kerkrechtelijke uitstallingen worden gehouden. Ook daar heeft het een tijd lang zwart gezien van de menschen en grijs van de boekjes. — Officieel handelde men er niet in, hadden ze een zeer aparte bestemming, maar ondertusschen, vroeg je er om, dan haalde men ze van achter de toonbank te voorschijn. En ook zoo gingen ze grif weg. Wie iets wilde weten van die gerucht makende, ambtelijke schorsing van een zekeren professor, kon hier terecht. Niet ieder kon het waardeeren, dat deze zaak zoo publiek werd uitgevent. Maar daarover zullen we het nu maar niet hebben. Ondertusschen is het met die lectuur ook leelijk mis geloopt. Zoodra lag